

Školitelský posudek diplomové práce Terezy Paton

Komentovaný překlad dokumentárně historického textu: В. Шенталинский, Рабы свободы, Москва 2009 (vybraná část – Пуля вместо точки. Борис Пильняк)

Předložená diplomová práce se řadí k prakticky orientovaným kvalifikačním pracím, jež mají dle vnitřních pravidel Ústavu translatologie splňovat několik kritérií. Musí jít o práci (1) zaměřenou na český překlad náročného autentického cizojazyčného textu z oblasti esejistiky, umělecké prózy či neveršovaného dramatu a (2) obsahující zevrubný komentář k tomuto překladu, zahrnující stanovené okruhy intertextových a kontextových aspektů.

Předně tedy konstatuji, že zvolený text diplomového projektu je v souladu se stanovenými kritérii ohledně rozsahu, náročnosti a charakteru výchozího, rusky psaného textu. Předloha z pera současného spisovatele a badatele Vitalije Šentalinského představuje dokumentárně historický text s výraznými prvky esejistického a uměleckého stylu. Navíc jde o text veskrze průkopnický: vychází z archivních materiálů KGB a Generální prokuratury SSSR, k nimž se autorovi podařilo – po značných byrokratických průtazích – získat přístup. Na základě neúnavné badatelské práce pak vznikly tři svazky mapující osudy několika výrazných postav sovětské literatury, z nichž si diplomantka vybrala tragický příběh Borise Pilňaka.

Sovětský spisovatel B. Pilňak není mezi českými čtenáři příliš známou postavou. Sama diplomantka uvádí několik málo překladů, které byly z jeho tvorby přeloženy do češtiny (s. 54). Proto oceňuji skutečnost, že diplomovou práci otevírá kapitola *Život a dílo Borise Pilňaka*, jež překlad Šentalinského studie, nasycené historickými fakty a reáliemi, zařazuje do širších souvislostí. Zejména bych chtěl vyzdvihnout diplomantčin postřeh ohledně paradoxní historické úlohy, která Pilňakovi ve vývoji sovětské literatury připadla (s. 9).

Vlastní text překladu považuji za velmi promyšlený po významové stránce a za stylisticky vesměs zdařilý: diplomantka se rozhodně nedrží otrocky předlohy, nýbrž náležitě využívá řadu překladatelských postupů a strategií, které jí umožnily dosáhnout přirozeně plynoucího textu, stylově odpovídajícího předloze. Mnoho dobrých překladatelských řešení najdeme jak na úrovni kolokací, idiomů i autorských metafor, tak na úrovni syntaktické. Některá ze svých překladatelských rozhodnutí, k nimž zjevně nevedla snadná cesta, autorka práce ostatně vhodně vysvětluje v komentáři k celému překladu.

Dále musím ocenit rešerše k dobovým reáliím, jimiž originál oplývá. Zjištěnými údaji autorka práce místy doplňuje svůj překlad v rámci poznámky pod čarou, jinde se jí podařilo zapracovat dobově specifickou reálii přímo do textu překladu. Z komentáře k práci rovněž vyplývá, že diplomantka nepodcenila ani obtížnou vojenskou a vojensko-správní sovětskou terminologii a rozhodla se nejasná místa konzultovat s příslušnými odborníky.

Tvůrčí, neotrocký přístup k originálu má, bohužel, i svou stinnou stránku: projevuje se v nepřesných formulacích. V české verzi tak došlo k několika nepřehlédnutelným posunům buď v rovině faktografické (např. *подпись выведена четко*, s. 394, – *podpis je pravý*, s. 24), nebo v rovině autorského komentáře (např. *среди этой безудержной брани*, s. 385, – *mezi tímhle vším*, s. 18; *комплекс затравленности, вины, психология жертвы*, s. 394, – *komplex štvance, viny a syndromu oběti*, s. 24).

Pokud jde o komentář k překladu, tvořící stejně podstatnou část práce jako překlad samotný, je třeba konstatovat, že se zaměřuje na celou řadu důležitých významově stylistických charakteristik. I zde lze ovšem pozorovat jistou formulační neobratnost (např. *vězni z gulagů*, s. 41; *ve svém překladu jsem použila výtisk Bible z roku 1988*). Celá práce by si zasloužila poněkud pečlivější korekturu (viz chyby v interpunkci a několik překlepů v překladu i komentáři).

Závěrem konstatuji, že diplomová práce Terezy Paton splňuje nezbytné obsahové i formální náležitosti, a proto ji mohu doporučit k obhajobě. Navrhuji, aby byla hodnocena známkou **velmi dobře**.

Vzhledem ke skutečnosti, že se tato diplomová práce týká literárního díla, na něž se vztahují autorská práva, měl by být v souladu s příslušnými vnitřními předpisy Univerzity Karlovy podán návrh na vyloučení práce ze zveřejnění, jehož povinnost vyplývá z § 47b zákona č. 111/1998 Sb., o vysokých školách, v platném znění.

V Praze dne 21. května 2013

PhDr. Stanislav Rubáš, Ph.D.